

EUROOPA KOHTU OTSUS
8. juuni 1971¹

[...]

Kohtuasjas 78/70,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Hanseatisches Oberlandesgericht in Hamburg'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH, Hamburg,

ja

Metro-SB-Grossmärkte GmbH & Co. KG, esindaja: äriühing Metro-SB-Grossmärkte GmbH, Hamburg,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artikli 5 teise lõigu, artikli 85 lõike 1 ja artikli 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president R. Lecourt, kodade esimehed A. M. Donner ja A. Trabucchi, kohtunikud R. Monaco (ettekandja), J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore ja H. Kutscher,

kohtujurist: K. Roemer,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

OTSUSE

[...]

Põhjendused

¹ Oma 8. oktoobri 1970. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 7. detsembril 1970, esitas Hanseatisches Oberlandesgericht in Hamburg EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused asutamislepingu artikli 5 teise lõigu, artikli 85 lõike 1 ja artikli 86 tõlgendamise kohta.

Esimene küsimus

¹ Kohtumenetluse keel: saksa.

2 Esimeses küsimuses palutakse Euroopa Kohtult eelotsust selle kohta, kas EMÜ asutamislepingu artikli 5 teise lõiguga või artikli 85 lõikega 1 on vastuolus Saksamaa 9. septembri 1965. aasta autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi käsitleva seaduse paragrahvide 97 ja 85 tõlgendus, mille kohaselt võib fonogramme tootev Saksamaa äriühing teose levitamise ainuõigusele tuginedes keelata Saksamaa Liitvabariigis nende fonogrammide turustamise, mille ta ise on andnud üle Prantsusmaa tütarettevõtjale, mis allub talle täielikult kaubanduslikus mõttes, kuigi on juriidiliselt sõltumatu.

3 Artikli 177 kohaselt on Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad asutamislepingu ja ühenduse institutsioonide õigusaktide tõlgendamist või nende kehtivust, kuid ta ei või nimetatud artikli kohaselt teha eelotsust siseriikliku sätte tõlgendamise kohta.

Euroopa Kohus võib siiski siseriikliku kohtu esitatud küsimuste sõnastusest nimetatud kohtu esitatud fakte arvesse võttes eraldada üksnes asutamislepingu tõlgendamist puudutavad küsimused.

4 Hansaetisches Oberlandesgericht in Hamburg'i esitatud faktidest selgub, et küsimus taandub põhiliselt sellele, kas fonogrammitootjale siseriikliku õigusaktiga antud kaitstud toodete levitamise ainuõigus võib ühenduse sätteid rikkumata takistada nimetatud tootja poolt seaduslikult levitatud toodete turustamist riigi territooriumil või tema nõusolekul teise liikmesriigi territooriumil.

Euroopa Kohtul palutakse määratleda asjaomaste ühenduse sätete täpne sisu ja ulatus, pöörates erilist tähelepanu artikli 5 teisele lõigule või artikli 85 lõikele 1.

5 Vastavalt asutamislepingu artikli 5 teisele lõigule liikmesriigid „hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada käesoleva lepingu eesmärkide saavutamist”.

See säte paneb liikmesriikidele üldise kohustuse, mille tegelik sisu sõltub igal konkreetsel juhul asutamislepingu sätetest või selle üldisest süsteemist tulenevatest eeskirjadest.

6 Vastavalt asutamislepingu artikli 85 lõikele 1 „on ühisturuga kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires”.

Eelotsuse küsimuses viidatud ainuõiguse kasutamine võiks jääda nimetatud sättes kehtestatud keelu kohaldamisalasse iga kord, kui see osutub teistest liikmesriikidest seal seaduslikult levitatud toodete importi takistades turu jaotamist mõjutava kokkuleppe eesmärgiks, vahendiks või tagajärjeks.

7 Ent kui õiguse kasutamisel ei ilmne neid lepingulisi elemente või artikli 85 lõikes 1 nimetatud kooskõlastatud tegevust, on vaja esitatud küsimustele vastamiseks kaaluda veel seda, kas kõnealuse õiguse kasutamine on kooskõlas asutamislepingu muude, eriti kaupade vaba liikumist puudutavate sätetega.

8 Antud juhul käsitletavat põhimõtet on liikmesriikidevahelise ühisturu saavutamiseks paigutatud ühelt poolt asutamislepingu teise, ühenduse alustele pühendatud ossa kaupade vaba liikumise alla ning teiselt poolt asutamislepingu artikli 3 punkti f, mis sätestab sellise süsteemi loomise, mis tagab, et konkurentsi ühisturul ei kahjustata.

9 Veelgi enam, kuigi artiklis 36 lubatakse liikmesriikidevahelisele kaubandusele teatavate keeldude või piirangute seadmist, on need asutamislepingus selgelt näidatud, sätestades, et sellised erandid ei kujuta endast „meelevaldse diskrimineerimise vahendit ega liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist”.

10 Pidades silmas nimetatud sätteid, eriti artikleid 36, 85 ja 86, tuleb hinnata seda, mil määral võib siseriiklikust õigusest tuleneva, autoriõigusega kaasneva õiguse teostamine takistada teisest liikmesriigist pärit toodete turustamist.

11 Kaupade vabale liikumisele seatavate lubatud keeldude või piirangute seas viitab artikkel 36 tööstus- ja kaubandusomandile.

Eeldusel, et autoriõigusega kaasnev õigus võib kuuluda nimetatud sätete kohaldamisalasse, tuleneb sellest artiklist, et kuigi asutamisleping ei mõjuta liikmesriigi õigusaktides tunnustatud tööstus- ja kaubandusomandit käsitlevate õiguste olemasolu, võib selliste õiguste teostamine siiski kuuluda asutamislepingus kehtestatud keeldude kohaldamisalasse.

Kuigi artikkel 36 võimaldab tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmisega põhjendatavaid toodete vaba liikumist puudutavaid keelde ja piiranguid, lubab see erandeid nimetatud vabadusest vaid sellises ulatuses, mil need on põhjendatud tööstus- ja kaubandusomandi esemeks olevate eriliste õiguste kaitsmisega.

12 Kui autoriõigusega kaasnevat õigust teostatakse selleleks, et takistada ühes liikmesriigis õiguse omaniku poolt või tema nõusolekul levitatavate toodete turustamist teise liikmesriigi territooriumil üksnes seetõttu, et seda toodet ei levitatud selle riigi territooriumil, oleks selline siseriiklike turgude isoleerimises väljenduv keeld vastuolus asutamislepingu põhieesmärgiga ühendada siseriiklikud turud ühtseks turuks.

Seda eesmärki ei ole võimalik saavutada, kui liikmesriikide kodanikud võivad liikmesriikide erinevate õigussüsteemide kohaselt turgu jaotada ning rakendada liikmesriikide vahelises kaubanduses meelevaldset diskrimineerimist või varjatud piiranguid.

13 Järelikult oleks ühisturul kaupade vaba liikumist sätestavate normidega vastuolus, kui fonogrammitootja kasutab ühe liikmesriigi õigusaktidest tulenevat kaitstud toodete levitamise ainuõigust selleks, et keelata tema enda poolt või tema nõusolekul teises liikmesriigis turule lastud toodete müük selles esimeses liikmesriigis vaid seetõttu, et toodete levitamine ei toimunud selle liikmesriigi territooriumil.

Teine küsimus

14 Teises küsimuses palutakse Euroopa Kohtult eelotsust selle kohta, kas fonogrammitootja kuritarvitab kaitstud toodete levitamise ainuõigust, kui riigi territooriumil kehtestatud müügihind on kõrgem kui teisest liikmesriigist reimporditud originaaltoote hind ning kui peamisi esitajaid seovad fonogrammitootjaga ainuõiguslikud lepingud.

Selles küsimuses kasutatud väljend „kuritarvitab oma õigust” viitab turgu valitseva seisundi kuritarvitamisele asutamislepingu artikli 86 tähenduses.

¹⁵ Nimetatud artikkel keelab „ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ühe või mitme ettevõtja poolt niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust”.

¹⁶ Sättest selgub, et sellega keelatud tegevus eeldab ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi olemasolu.

Üksnes sellest tulenevalt, et ta kaitstud tooteid oma ainuõigust kasutades levitab, fonogrammitootjal, kellele autoriõigusega kaasnev õigus kuulub, turgu valitsevat seisundit asutamislepingu artikli 86 tähenduses ei ole.

¹⁷ Kuna nimetatud artiklis nõutakse, et viidatav seisund laieneks ühisturu „olulisele osale”, eeldab see ka, et tootjal oleks, kas üksi või koos teiste sama grupi ettevõtetega, võimalus takistada vaadeldava turu olulisel osal tõhusat konkurentsi, eelkõige seoses sarnaseid tooteid turustavate tootjate olemasolu ja nende turupositsiooniga.

¹⁸ Kui fonogramme salvestavaid esitajaid seovad tootjaga ainuõiguslikud lepingud, tuleks muuhulgas arvesse võtta nende populaarsust turul, lepinguliste kohustuste kestust ja ulatust ning teiste fonogrammitootjate võimalusi võrreldavate esitajate teenuste saamiseks.

¹⁹ Artikli 86 kohaldamisalasse kuulumiseks tuleb turgu valitsevat seisundit ka kuritarvitada.

Kehtestatud hinna ja teisest liikmesriigist reimporditud toote hinna erinevusest ei saa tingimata järeldada sellist kuritarvitamist; ent kui see on oluline ja puuduvad objektiivsed põhjendused, võib olla sellise kuritarvitamise määravaks teguriks.

Kohtukulud

²⁰ Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata, et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,

kuulanud ära põhikohtuasja poolte, Saksamaa Liitvabariigi ja Euroopa Ühenduste Komisjoni suulised märkused,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 3, 5, 36, 85, 86 ja 177,

võttes arvesse protokolliga Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta, eriti artiklit 20,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Hanseatisches Oberlandesgericht in Hamburg'i 8. oktoobri 1970. aasta määrusega esitatud eelotsuse küsimustele,, otsustab:

1. Kui fonogrammitootja kasutab ühe liikmesriigi õigusaktidest tulenevat kaitstud toodete levitamise ainuõigust selleks, et keelata tema enda poolt või tema nõusolekul teises liikmesriigis turule lastud toodete müük selles esimeses liikmesriigis vaid seetõttu, et toodete levitamine ei toimunud selle liikmesriigi territooriumil, on see vastuolus ühisturul kaupade vaba liikumist sätestavate normidega.

2. a) Fonograamitootjal, kellele kuulub siseriiklikust õigusest tulenev autoriõigusega kaasnev õigus ei ole ainult selle õiguse kasutamisest tingituna turgu valitsevat seisundit asutamislepingu artikli 86 tähenduses. See on teisiti, kui ta juhtumi asjaolusid arvesse võttes saab takistada tõhusat konkurentsi vaadeldava turu olulisel osal.

b) Kehtestatud hinna ja teisest liikmesriigist reimporditud toote hinna erinevusest ei saa tingimata järeldada turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, ent kui see on oluline ja puuduvad objektiivsed põhjendused, võib see olla sellise sellise kuritarvitamise määravaks teguriks.

Lecourt

Donner

Trabucchi

Monaco

Mertens de Wilmars

Pescatore

Kutscher

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 8. juunil 1971 Luxembourgis.

Kohtusekretär
A. Van Houtte

President
R. Lecourt